

**VANDENS APSAUGOS PROBLEMŲ IR JŲ PRIEŽASČIŲ IDENTIFIKAVIMAS
VENTOS UPIŲ BASEINŲ RAJONE SANTRAUKA
Magistro darbas**

Jelena Liaškevič
Vilniaus Universitetas
Ekologijos ir aplinkotyros centras

Santrauka. Šio darbo tikslas yra identifikuoti pagrindines vandens apsaugos problemas ir nustatyti jų priežastis Ventos upių baseinų rajone. Visa Lietuvos teritorija yra suskirstyta į keturis upių baseinų rajonus, jų pagrindu yra ir bus vykdomas vandens valdymas, reglamentuojamas Bendrosios vandens politikos direktyvos. Tam, kad tinkamai valdyti vandens telkinius, reikia iš pradžių juose identifikuoti pagrindines problemas. Tam tikslui pasiekti buvo vertinami ilgamečiai valstybinio monitoringo duomenis, naudojantis geografinėmis informacinėmis sistemomis buvo nustatomos taršos priežastys, vertinamas hidroelektrinių ir labai pakeistų vandens telkinių poveikis ekosistemoms bei buvo atsižvelgta į savivaldybių pateiktas jų teritorijai būdingas vandensaugos problemas. Darbe aptariami Ventos upių baseinų rajonui priklausantys rizikos vandens telkiniai, priežastys, dėl kurių jie buvo išskirti, taip pat identifikuotos problemos, dėl kurių vandens kokybė stebėtuose vandens telkiniuose buvo ypač bloga. Nustatyta, kad vandens telkinių būklę smarkiai veikia nuotekų valymo įrenginiai, neatitinkantys Lietuvos teisės aktų reikalavimų. Beveik visose tirtose vietose žemiau tokių valymo įrenginių vandens kokybė buvo labai bloga. Taip pat vandens telkinių būklę įtakoja žemės ūkio paskirties žemė, tačiau jos poveikį identifikuoti yra žymiai sudėtingiau. Didelis kiekis pastatytų Ventos upių baseinų rajone hidroelektrinių bei užtvankų smarkiai pakeičia vandens ekosistemas bei taip pat įtakoja vandens kokybę žemiau stambių tvenkinių. Įvertinus iš savivaldybių gautas užpildytas anketas apie vykdomus/planuojamus vykdyti ateityje (iki 2015 metų) vandentvarkos, aplinkos apsaugos bei kitus projektus/programas, buvo nustatyta, kad svarbiausią vietą daugumoje savivaldybių užima su vandens tarša susijusios problemos. Atsižvelgiant į visas darbe aptariamas problemas, galima orientuotai pradėti vykdyti vandens telkinių valdymo projektus tam, kad pasiektume gerą vandens telkinių būklę iki 2015 metų, kaip to reikalauja Bendroji vandens politikos direktyva.

Prasminiai žodžiai: vandens telkinių valdymas, prastos vandens būklės priežastys, pasklidoji tarša, sutelktoji tarša, hidroelektrinių ir patvenkimo poveikis, rizikos vandens telkiniai

IDENTIFICATION OF WATER PROTECTION PROBLEMS AND THEIR CAUSES IN VENTA RIVER BASIN DISTRICT

Master work

Jelena Liaškevič

Vilnius University

Center of Ecology and Environmental science

Summary. The key goal of this work is to identify the main problems and their causes in prevention of safety of the surface water in the Venta River Basin District. The whole territory of Lithuania is divided by four River Basin Districts as specified by Water framework directive. In order to manage the water bodies in a right manner as a first step it is needed to establish the main problems related to the water resources. For this reason to answer the key questions the data acquired within multiple years of governmental monitoring has been accumulated and analyzed. By using Geographic Information Systems the main factors of water pollution were estimated; the effect of hydroelectric power stations and very modified water bodies on water ecosystems, also the problems mentioned in the questionnaires provided by the local municipalities were evaluated. Discussion about risk water bodies and causes of their ascription to this group takes place in this final master work. Furthermore, it was estimated, why water state in observed water bodies is so poor. The funding of this work was that the quality of the surface waters in a high degree is related to the waterworks systems which are not operated by the regulated norms, which are governed by the legal acts of Lithuania Republic. Almost in every water body downstream such waterworks systems water quality has been especially poor. Also the condition of water bodies is related to the territories used by the agricultural needs but it is more difficult to establish its direct effects in these cases. After assessment of problems mentioned in the questionnaires about implemented or planning of implementation (till 2015 year) water management, environment and other projects/programmes, provided by the local municipalities, was identified, that the most important place undertakes problems with water pollution in majority of municipalities. Considering all problems which were mentioned in this work it is possibility to start implementation of water management projects in case to achieve good water quality until 2015 year as specified by Water Framework Directive.

Keywords: management of water bodies, causes of poor water state, scattered pollution, pollution from point sources, the impact of hydroelectric power stations and very modified water bodies, risk water bodies